

ПЕДАГОГИЧЕСКИТЕ УРОЦИ, ЗАЛЕГНАЛИ В СЮЖЕТИТЕ НА ФИЛМИТЕ
„ФОРЕСТ ГЪМП“ И „ИМПЕРАТОРСКИЯТ КЛУБ“

(педагогическо есе)

Поля Делчева Копьева

PEDAGOGICAL LESSONS OF THE FILMS "FORREST GUMP" AND " THE
EMPEROR'S CLUB"

(pedagogical essay)

Polya Delcheva Kopyeva

Abstract: The pedagogical essay aims to outline the significant and current roles of the contemporary teacher, his pedagogical and professional maturity in a number of standard and not so standard situations. The purpose of pedagogical interpretation of two films is to involve students in the depth of pedagogical thinking, in a simulation process of making pedagogical decisions in different life situations. The pedagogical lessons underlying the two films are related to many current issues addressed in Bulgarian education - inclusive education, education in values, difference. And it asks one of the very important but unanswered questions - when is a pedagogical compromise needed?

The Elementary School Pedagogy course provides us with opportunities to answer this and many other pedagogical questions. This training organizes a reflective research learning environment in which we students feel free to seek, interpret, and research pedagogical problems.

Key words: pedagogical essay, problematic learning

Увод

В обучението по учебната дисциплина „Начална училищна педагогика“ се въвеждат иновативни методи на обучение. В „съвременната методология на преподаване се наблюдава тенденция на преход от строго научно-теоретичното познание към неговата приложимост и практическа значимост“ (Неминска, 2018,а). Целта на тази методология е да развие педагогически компетенции, свързани с очакванията на съвременното българско училище. С усвояването на тези компетенции, бъдещият учител е педагогически подготвен да развива у учениците полезни качества за „ефективната социална реализация“. „Такива качества на личността са инициативността, предприемчивостта, отговорността, общителността (активно слушане, изразяване на собствено мнение, заемане на лична позиция, проява на емпатия). Училищното обучение обуславя тяхното възпитание, но изграждането им продължава през целия жизнен и професионален път на човека” (Иванов, Калинова).

В академичната аудитория, едно от значимите умения на учителя - педагогическата рефлексия, се развива чрез множество групови интерактивни методи. Р. Неминска обобщава характеристиките на този вид обучение, като „диалогово,

развиващо, активизиращо, мотивиращо. То не е императивно, а е личностно ориентирано обучение, базирано на личната отговорност. Интерактивното обучение ... се разглежда като цялостен педагогически процес, в който: се осъществява активно взаимодействие на студентите с учебната среда, учебните ресурси, човешкия и личностен потенциал на академичния индивид (Неминска, 2018б). Интерактивното изследователско обучение в учебната дисциплина „Начална училищна педагогика“ дава възможност на студентите да разглеждат и изучават проблемите не само от различни гледни точки, но и в различни симулационни среди. Един от методите, които се използват в учебната дисциплина, е аргументативното педагогическо есе. В този формат студентите могат да освободят мисълта, да изразят свободно и аргументирано своите тези и мисли. В този смисъл може да се твърди, че *"образованието не е, за да преобразява хората или да ги развлича, или да ги прави експертни техници. То е, за да освободи мисълта им, да разшири хоризонтите им, да подхрани интелекта им, да ги научи да мислят правилно, ако е възможно"* - Робърт Хътчинс.

Учебна цел на педагогическото есе на тема: „Педагогическите уроци, залегнали в сюжетите на филмите „Форест Гъмп“ и „Императорският клуб“ е студентите да развият и приложат умения за педагогическа интерпретация; да правят педагогически изводи и да вземат отговорни педагогически решения. Потопени в тази симулационна среда, студентите развиват т.нар. „наблюдаеми компетенции“ (Неминска, 2015) В следващите редове е представен опит за педагогическа интерпретация и педагогически анализ на двата филма, предоставени в многообразните учебни ресурси на проф. Г. Иванов в учебника „Основи на началната училищна педагогика“ (2018).

Педагогическа интерпретация

Във филма „Императорският клуб“ вниманието се фокусира върху образованието и възпитанието в интернатното училище „Сейнт Бенедикт“, където синовете на управляващата класа се възпитават в етика, морал и почтеност.

Първият педагогически урок е свързан с избора. Избори правим ежедневно, всеки час и дори всяка минута, той засяга живота ни (и този на другите) - сега и в бъдеще. Не само една грешка определя нашето бъдеще, а в повечето случаи това е поредица от непрекъснати избори, направени във времето, които формират и изграждат характера на човека.

Д-р Уилям Хъндърт, фанатично посветен в професията учител по класическа история в колежа „Сейнт Бенедикт“, чрез виртуозен и оригинален начин на преподаване се старее да внуши на своите учениците характер и почтеност, добродетел, граждански дълг, морал и все качества, към които трябва да се придържат всички тийнейджъри в сегашно време.

Учителят вярва, че „характерът на човека е негова участ или негова съдба“. *Неговото професионално кредо е: “Амбиция и завоевание без принос са без значение”, т.е., за да дадем своя дълготраен принос в историята, трябва да живеем честно и почтено. Това е идеята, представена в "Императорският клуб" на Майкъл Хофман.*

Втори педагогически урок: Най-важният фактор по пътя на развитие на детето е силната позитивна връзка в семейството и личния пример на родителите.

Във филма се сблъскват почтеността в лицето на учителя Хъндърт и арогантният и безпринципен бунтар в лицето на Седжуик Бел, който копира държанието на баща си.

Безскрупулният сенатор не се интересува дали нещо е научил синът му и доколко е ползотворен престоят му в интернатното училище, нито дали формираните до този момент качества у сина му са желани от обществото, а само да получи оценка.

Д-р Хъндърт е готов да се компрометира и нарушава правилата на училището. Взема книгата от библиотека, за да завоюва доверието на своя ученик и събуди „заспалия“ му интелектуален потенциал, желанието му да расте, да се развива, да изгради самоуважение и най-важното – да има вяра в себе си, в собствените си възможности. Той помага на Седжуик Бел в конкурса „Г-н Юлий Цезар“.

"Клубът на императора" ни поставя един много важен за отговор въпрос – този за педагогическото изкушение и педагогическия компромис. Има моменти на педагогическо изкушение в професията за всеки от нас, когато сме принудени да оставим настрана принципите, в името на една по-висша цел – децата. Трудните деца в лицето на Седжуик Бел не са лоши деца, просто това са деца, с които учителите срещат повече затруднения в общуването и в контрола над поведението им. Много често обаче именно тези твърдоглави, волеви, енергични деца порастват, за да станат лидери в различни области на живота. Ето защо е толкова важно да им се наложат нужните ограничения, за да се спре саморазрушителното им поведение, да се тушират недостатъците им и да се развие потенциалът им.

Педагогически урок трети: *Важното е не да се пречупи духът на децата, а да се канализира огромната им енергия в конструктивни дейности, като първо се завоюва доверието им на основата на приятелска помощ и подкрепа.*

Образованието и възпитанието вървят ръка за ръка и започват да се развиват още от най-ранна възраст в семейството, а после в училище. За жалост, възпитанието, което демонстрират някои тийнеджъри в България индикира огромни дефицити в семейното възпитание и фокусира една формална и неуспяла дотук политика за обща подкрепа на учениците в училище. Много ученици, подкрепяни от родителите си, получават усещане за недосегаемост, нещо повече - много ученици и родители започнаха да проявяват брутална агресия към учителя заради ниски оценки. *Защо се отказахме от работещите модели на оценки на дисциплина и поведение? Докато забраняваме наказанията за лоша дисциплина и поведение и толерираме арогантността и безочиято, винаги ще има по един Седжуик в българските училища.*

Трябва да върнем респекта към българския учител, към възпитанието в семейството, възпитанието като фундамент на доброто образование и успеха. И нека публичните личности в България не само възпитават децата си, но и не забравят, че с делата си възпитават всички подрастващи.

Д-р Хъндърт се проваля в образованието и възпитанието само с един ученик, но успява с другите. Преди да се раздели с бившите си ученици, получава от тях награда, гравирана с цитат за образованието: *„Великият учител има скромна история за записване. Животът му преминава в този на другите. Тези хора са стълбовете на съкровената структура на нашите училища. Те са по-необходими от изграждащите ги камъни и греди и те ще продължат да бъдат възпламеняващата и разбулващата сила в нашия живот“* - четвърти педагогически урок.

Смисълът на живота не се определя от единичен провал или самотен успех. Колкото и да се препъваме, товарът за учителя е винаги да се надява, че с учението и с възпитанието винаги може да се изгради характера и съдбата на човека. Филмът

насочва педагогическия поглед към целта и границите на образованието, към смисъла на успеха и провала в живота.

Но въпреки това, ние като учители не бива да губим надежда и да вярваме в чудесата, които можем да сътворим, онези чудеса, за които често говори и Форест Гъмп, от едноименния филм на режисьора Робърт Земекис, като често цитира думите на майка си: „Майка ми казва, че чудеса се случват всеки ден. Някои хора не вярват в това, но наистина е така.”

Форест Гъмп ни разкрива цяла палитра от шоколадови бонбони, която животът ни предлага. Той има трудно детство. Филмът добавя и пропуска детайли от живота на героя. Действието се развива във втората половина на 20-ти век. Форест е по детски наивен и чист, с малки интелектуални възможности, с коефициент на интелигентност IQ 75, с вродена инвалидност, съпроводен постоянно от насмешките и подигравките от връстниците си. Въпреки това момчето запазва добротата и откровеността си. Когато „нормалните” му връстници порастват, изпълнени с цинизъм, живеещи празен и пуст живот, Форест запазва вярата в приятелството и любовта, в нуждата да прави това, което смята, че е длъжен.

Всеки човек има нужда от човек до себе си, от любов, за да премине през живота и той никога не се колебае да демонстрира своята привързаност към хората, на които държи и с които желае да сподели живота си.

„Ще бъда тук, когато се върнеш.” Той не приема приятелите си за даденост. Сърцето и душата му са отворени за тях и те знаят това. Не се страхува да обича, без значение, че може да бъде наранен от тях, заради неговата „различност“. Той просто обича. И обича по най-простия и истински начин.

„Може да не съм умен, но знам какво е любов”. Следвайки примера на Форест Гъмп, трябва да се запитаме: – Какво имам и какво мога да дам на децата, които уча?

Да бъдеш добър учител, да можеш да учиш децата с любов, търпение и разбиране, въпреки техните различия и специални потребности и да си осъзнал сам, че го искаш силно, че си готов да му се отдадеш сляпо и безрезервно. Да си позволиш да обичаш и да приемаш учениците като свои деца, да си позволиш да им бъдеш приятел, наставник, съветник без да се опитваш да вземаш решенията вместо тях. Това са едни от най-трудните моменти на изпитание не само на учителските, а и на човешките способности. Децата са различни и уникални по своему и грижата за тях трябва да бъде диференцирана спрямо техните различни потребности. Да не спираме да ги подтикваме да бъдат любознателни през целия си живот. Да им обясняваме на разбираем език нещата от живота и да ги въвеждаме в света на знанието, така че те сами да избират към кои ценности да се придържат, докато израстват като личности.

Форест често цитира майка си: „Мама ми обясняваше винаги така нещата, че да ги разбера“. Той ни служи като пример за подражание, защото всеки път излиза с чест от най-трудните ситуации, стигайки до успех там, където всеки друг отдавна би се отказал. Спасява половината взвод, изнасяйки ранените от бойното поле във Виетнам. Именно решителността и всеотдайността във всичко са качествата, които трябва да провокираме в децата. Да не се отказват да опитват, въпреки всички трудности, които срещат по пътя си, защото победата е „най-сладка“, когато е извоювана с много труд и постоянство.

Феноменалните му постижения в различни занимания са вдъхновяващ пример за подражание да опитваш нови неща, да се създават нови ситуации, с които да развиваш заложените си. Докато не опиташ, не знаеш на какво си способен, го учи майка му: „А как ще разбереш, че си добър в нещо, ако не опиташ? Но и да не си добър – няма страшно. Всичко е наред. Поне си опитал“. Това е едно силно педагогическо кредо, което съвременният учител трябва да прилага в работата със съвременните деца и ученици.

В болницата след раняването Форест започва да играе тенис на маса и става много добър. Отива на турнир в Китай, където побеждава. Целенасочеността му привлича около него хората и той, умствено изостаналият според медицинските заключения, не излязъл от детството, демонстрира способност да възкръсва надежди и поправя разбити съдби. „Поправя“ съдбата на лейтенант Дан, който се пропива след ампутацията на краката си и води безсмислен живот. „Поправя“ и съдбата на семейството на Бъба, спазвайки обещанието си, дадено към него да бъдат съдружници в лова на скариди.

Това е качеството, на което трябва да научим децата - да бъдат отговорни за своите постъпки и да държат на думата си, следвайки примера на Гъмпи.

С търпение той връща любовта на тази, която се е отчуждила от него като от непълноценен. Отношенията му с малкия ѝ син са белязани с близост и взаиморазбирателство. Така „вечното дете“ може много да спечели в сравнение с външно благополучните хора, като изобличава и опровергава видимата обосновка на обществените норми. Макар и подценяван, Форест вярва на думите на майка си: „Глупак е този, който върши глупости.“

Представянето на реалистични документални кадри, като срещата с Кенеди и войната във Виетнам е впечатляващо. За него всички хора са равни, независимо от социалния им статус и се държи с тях като с равни.

Форест служи във Виетнам, спасява хора, създава приятелства за цял живот, печели спортни медали, вдъхновява хората да бягат без кауза, играе пинг-понг без грешка, създава "усмивка" за реклама на тениски, прави дарения, говори с легендите в музиката и политиката – Елвис, Кенеди, Никсън. Пътува през живота и често цитира майка си, докато търси детската си любов Джени, за да докаже, че някой може да обича някого завинаги и навсякъде. И че даже и да си различен от обществото, ти имаш равни права, въпреки своите различия, можеш с постоянство и труд да постигнеш много, стига да си последователен.

"Мъдрец е не онзи, който твърди, че знае всичко, а този, който умее да се учи от всеки един човек!"

Образование без възпитание е обречено на неуспех. Затова е важно да върнем възпитателната функция в българските училища, защото без надграждане на духовните ценности и морал, сме изправени пред огромния риск да паднем в бездната на бездуховността. Учителят дава криле на своите ученици, но те сами ще се научат да летят.

Защо за педагогическия анализ е избран филмът „Форест Гъмпи“?

Един от най-важните критерии за зрелостта и хуманизма на едно общество е отношението му към различните деца. Филмът насочва педагогическия ни поглед към децата с различни образователни потребности и как безрезервната подкрепа и обичта

на семейството укрепва вярата в собствените им възможности, чертае пътя им към успехите в училището на живота. И не на последно място е важна обществената подкрепа в образованието и живота на децата със специални нужди за тяхната реализация като личности и професионалисти.

ЛИТЕРАТУРА

- Иванов, Г., Калинова, А. (2018). Технологичното обучение в началното училище за възпитаване на качества у учениците за ефективна и социална реализация. В: Сб. „Съвременният дискурс в науката“, конференция с международно участие, Шумен.
- Иванов, Г. (2018). *Основи на началната училищна педагогика.*
- Неминска, Р. (2018а). Изследователски подход към технологията на интердисциплинарното обучение. *Педагогика*, бр. 6, 753-764.
- Неминска, Р. (2018б). Интерактивни характеристики на изследователското обучение. *Годишник на Педагогически факултет, Тракийски Университет*, Vol. XV.
- Неминска, Р. (2015). *Симулационно-базирано педагогическо обучение.* Стара Загора, Изд. Кота, ISBN 978-954-305-412-1

Поля Делчева Копьева

Педагогически факултет
Тракийски университет - Стара Загора
България
Магистърска програма „Начална училищна педагогика и ИКТ“

Polya Delcheva Kopyeva

Faculty of Education
Trakia University - Stara Zagora
Bulgaria
Master's Degree Programme in Primary school Education and ICT

e-mail: polydk@abv.bg

Рецензент: доц. д-р Румяна Неминска